

32. BÖLÜM

SAĞLIK BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİ KURAMI

Zeliha ÇOLAK*

MARGARET ANN NEWMAN
(1933-2018)

Margaret A. Newman, sağlık, hastalık ve insan bilinci kavramlarını hemşirelerin farklı bir bakış açısından değerlendirmesini sağlayarak “İnsan Bilincini Genişleten Sağlık Teorisi” ile tanınan hemşirelik teorisyenidir. 1978 yılında “Genişleyen Bilinç Olarak Sağlık” teorisini tanıttı. Bu teori hemşirelik uygulamalarına ve hemşirelik mesleğinin bilimsel temeline önemli katkı sağlar. Newman teorisinde kronik bir hastalığın insanı sağlıklı hale getirmede insanın bütün olduğunu başka şekillerde genişlediğini belirtir. Yaşam bilincin genişletilme sürecidir. Bu kuramda Newman’ın özgeçmişi, yayınları, onur ve ödülleri, etkilendiği kişiler, teorinin gelişimi, felsefi çerçevesi, varsayımları, genişleyen bilinç olarak sağlık ve başlıca kavramları olan bilinç, hareket-yer-zaman, model hemşirelik paradigmaları, teorinin kullanım alanları, grand teorisi ele alındı.

KURAMCININ ÖZGEÇMİŞİ

10 Ekim 1933’te Memphis, Tennessee’de doğdu. 1954 yılında Texas Waco Üniversitesi’nden ev ekonomisi ve İngilizce lisans derecesi, 1962’de Tennessee Üniversitesi hemşirelikte lisans derecesi, 1964’te San Francisco’daki California Üniversitesi’nden tıbbi-cerrahi hemşireliğinde yüksek lisans derecesi, 1971’de

* Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Farabi Hastanesi, 61zelihaolcak61@gmail.com

SONUÇ

Newman 1978 yılında ilk kez modeli hakkındaki düşüncelerini New York'ta hemşirelik üzerine konuştuğu bir konferansta açıkladı. Hareket, zaman ve bilincin birbiri ile ilişki üzerine araştırma yürütüp, gelişen bilinç olarak sağlık teorisini geliştirdi. Hareket, zaman ve bilincin birbiri ile ilişkisini ortaya koyar. Kuram, hemşire, hasta arasındaki ilişkinin hastanın kendi yaşantısıyla olan ilişkisini temel aldığını, bu ilişkinin gelişim sürecinin anlaşılmasında yaşamın manasıyla bağlantı kurulduğunu böylece hemşirenin hastanın bilincini geliştirmede rol oynadığını ifade eder.

Birey, insan hasta, aynı şeyi ifade eder. Bilinç geliştirme modeli içinde bilinç merkezi şeklinde görülür. Birey, bilincini kapsayan bütünün büyük bir parçasıdır. Çevredeki bütün maddeler bilinci oluşturur. İnsan-çevre etkileşimi ile insan daha yüksek bilinç düzeyine ulaşır. Sağlık, bilinci içine alan dönüştürücü bir süreçtir. Sağlık 'bütün model' olduğu, hastalık durumunda bütünün bozulmadığı sadece dönüşmüş olduğu anlatılır. Kuramda hareket, yer, zaman ve bilinç kavramları sentezlenir. Zaman, yalnızca öznel veya nesnel olarak kavramsallaştırılmadığı ancak bir hologram şeklinde görüldüğü ve her anın açıklanmış bir sırası bulunduğu kuramcı tarafından savunulur.

KAYNAKLAR

1. <https://www.slideshare.net/hosseene/newmans-theory-of-health-as-expanding-consciousness>. Erişim Tarihi:13.10.2020.
2. <https://nursingeditors.com/2018/12/31/remembering-margaret-newman-october-10-1933-december-18-2018>. Erişim Tarihi:28.9.2020
3. <https://nursology.net/2018/12/28/a-tribute-to-margaret-ann-newman-phd-faan-october-10-1933-december-18-2018/> Erişim Tarihi:15.10.2020
4. <https://sites.google.com/site/margaretnewmanprojectuncc/theorist-s-biography> Erişim Tarihi: 18.10.2020
5. Hektor LM. Martha E. Rogers: a life history. Nurs Sci Q.1989;2(2):63-73.
6. <https://nursing-theory.org/theories-and-models/newman-health-as-expanding-consciousness.php> Erişim Tarihi:14.10.2020
7. Bohm D. *Wholeness and the implicate order*. London: Routledge & Kegan Paul, 1980.
8. Young AM. *The Reflexive Universe: Evolution Of Consciousness*. San Francisco: Robert Briggs, 1976.
9. <http://www.whyiwanttobeanurse.org/nursing-theorists/margaret-newman.php> Erişim Tarihi:17.10.2020
10. Endo E. Margaret Newman's Theory of Health as Expanding Consciousness and A Nursing İntervention from A Unitary Perspective. Review Article. Asia Pac J Oncol Nurs. 2017; 4(1): 50-52.

11. Margaret A. Newman's Theory of Health as Expanding Consciousness. *Nursing Science Quarterly*.2011; 24(3): 193–194.
12. Ocakçı AF, Alpar ŞE. *Hemşirelikte Kavram, Kuram ve Model Örnekleri*. İstanbul Tıp Kitabevi, 2013.
13. https://currentnursing.com/nursing_theory/Newman_Health_As_Expanding_Consciousness.html Erişim Tarihi: 16.10.2020.
14. Alpar ŞE, Bahçecik AN. *Hemşirelik Kuramları Modelleri ve Uygulama Esasları*. Akademisyen Kitabevi, 2019.p:73-100.
15. Newman MA, Smith MC, Pharris, MD, Jones D. The Focus Of The Discipline Of Nursing Revisited. *Advances İn Nursing Science*. 2008; 31(1): E16-E27.
16. Amundsen AA. Health As Expanding Consciousness Guiding Integrative Primary Care Practice For Family Nurse Practitioners.College of nursing master of science the university of arizona, a master's report, USA, 2004, p:16-19.
17. Newman MA. Experiencing the Whole. *Advances in Nursing Science*.1997; 20(1): 34-39.
18. <https://nursing-theory.org/nursing-theorists/Margaret-A-Newman.php> Erişim Tarihi:13.10.2020
19. Newman MA. Evolution Of The Theory Of Healty As Expanding Conciousness. *Nursing Science Quarterly*. 1997; 10: 22-25.
20. Smith MC, Parker ME. *Nursing Theories and Nursing Practice*. Fourth Edition F. A. Davis Company, 2015. p: 279-300.
21. Smith MC. Integrative Review Of Research Related To Margaret Newman's Theory Of Health As Expanding Consciousness. In *Nursing Science Quarterly*.2011; 24(3): 256-272.
22. <http://nursingtheories.blogspot.com/2009/07/margaret-newman-rn-phd-faan.html> Erişim Tarihi:17.10.2020.
23. Fujiwara Y, Endo E. A Patient With Cancer And Her Family İn Caring Partnership Based On Margaret Newman's Theory Of Health As Expanding Consciousness. *Asia Pac J Oncol Nurs*. 2017; 4(3): 265-268.
24. <https://pmhealthnp.com/margaret-newman-theory-of-expanding-consciousness/> erişim tarihi:18.10.2020